IV

" M A K I E N I T X M E W T A "

Addattament Radjofoniku

Ta'

Charles Attard.

Mill-Kummidja:

(LO SBAGLIO DI ESSERE VIVO)

Ta'

Aldo De Benedetti.

JIEHDU SEHEM:

MARIA LARI	...	. . . .
ADRIANO LARI	...	... .
CESARE GUGLIELMI	...	. . . .
ID-DEFFIEN	...	. . . .
PAOLA	...	. . . .
ROSINA	...	. . . .
KATERINA LUISA	...	. . . .
SINJURA XIEHA	...	. . . .
SINJUR TA' POZIZJONI GHOLJA		. . . .
LINA	...	. . . .
SILVIO	...	. . . .
TERESA	...	. . . .
MARIO	...	. . . .
SERGIO	...	. . . .

+++++++++++++++++++++

N.B. Dil-Kummidja giet maqluba ghal Malti u Addattata ghax-Xandir bil-permess ta' l-Awtur.

Il-Final tal-Kummidja gie mibdul u addattat ghas-Semmigha lokali.

+++++++++++++++++++++

M A L T A

1 9 5 8.

" MA KIENITX MEWTA "

MUZIKA: . . . . F/O:

F/I: Hemda miksura minn kant ta' ghasafar. (Pawsa)

Deffien: Ahfruli, sinjuri... qabel tibda din il-grajja, nixtieq nghidilkhom xi haga... Qieghed inkellimkhom minn post imdawwar bis-sigar... kull fejn iddawwar wiccek, fjuri.... hdura ma' kullimkien... dehera li tghaxxaq... dehera li tixxiebah ma' xi gnien sabieh u hlejju, b'dan kollu, dan il-post, in-nies, issibu b'isem iehor... Dan hu li riedt nghidilkhom... Dan il-lok, m'hux gnien, imma Cimiteru... M'hawn xejn biex wiehed jimpressjona ruhu u nghidilkhom li m'hux tassew li c-Cimiteri huma postijiet ta' dwejjaq; dawn huma ghajdud foloz. Ic-cimiteri huma gonna kbar... gonna sbieh u jkkultivati... l-izjed postijiet hiemda li wiehed jista' jsib f'kull Belt... Isimghu ftit... X'paci! X'hemda! Jinstama' biss il-kant ta' l-ghasafar... l-huttaf, l-usinjoli... il-pittirossi... f'dan il-post, jinsabu eluf minn dawn.. Hawnhekk, huma jsibu l-kenn u l-mistrieh. Fl-ibliet u fil-Bniedmin, jaraw ghadu... L-ghasafar jafu li hawn hadd ma jaghmlilhom deni... Filoghodu, iqajmuni bil-kant taghhom... Bilhaqq, insejt nghidilkhom... Jien huwa d-deffien tac-cimiteru... Nghix fi dwejra qrib il-bieb tad-dhul. Zewgt-ikmamar, kcina zghira u daqxejn ta' gnien. Forsi tghiduli, m'hux gost li wiehed jghix f'cimiteru... Dan il-hsieb huwa falz ukoll. Ghall-ewwel li gejt hawn, kont impressjonajt ruhi xi ftit, imma mbaghad, bil-mod, il-mod, drajt u drajt sewwa. Issa, ili hawn hmistax il-sena u nghidilkhom li ma nsibx ahjar minn hawn. Filghaxija wara li nghalaq il-kancell, noqoghod bilqegheda fil-bieb, inpejjep pipa tabakk, imsieheb biss mid-dawl dghajjef tal-fanali li jinsabu imxerda l-hawn u l-hinn. Ma ghandniex x'inghidu, m'hix haga sabieha li wiehed jghix dejjem wahdu; l-aktar fix-xitwa, mita l-jum huwa qasir hafna u ljieli ma jintemmu qatt. F'dan ic-cimiteru, kont inkun izjed hieni kieku kont mizzewweg... Ipprivajt kemm il-darba, qatt ma rnexxieli insib wahda li riedet tghix hawn.... In-nisa, tafu inthom, kif inhuma... Wara kollox, nahseb li swieli gid li bqajt wahdi ghaliex huwa wisq ahjar li wiehed jghix mal-mejtin milli mal-hajjin. Il-mejtin huma nies twajba, ukoll jekk f'hajjithom kienu nies hziena. Il-fjuri jaslu hawn ta sikwiet, imma dawn anqas ihabtuk wisq ghaliex jibqghu kif wiehed iqeghedhom bla ma jiccaqalqu. Il-mejtin li jinsabu f'dan ic-cimiteru, issa, sirt nafhom kwasi kollha. Naf isimhom u naf ukoll il-grajja taghhom. Billi ili hafna naghmila maghhom, inhossni sirt migbud lejhom. Kieku ghadhom jistghu jifmhu u jisimghu, kieku x'aktarx li huma ukoll ingibdu lejja. Jien nistmghom kollha xorta wahda... ghalija, kollha l-istess, ghaliex tafu inthom, hawn ukoll jinsabu l-fqar u s-sinjuri. M'inhix nidhaddet mill-flus... hawn il-flus ma jghoddu xejn. Fic-cimiteri l-ghana u l-faqar jitqiesu xort'ohra. L-ghonja huma dawk li ghandhom lil xi hadd jigi jarhom kulljum... dawk li ghandhom il-qabar mimli fjuri... il-faqar, bil-maqlub, dawk li m'ghandhom min jiftakar fihom... dawk li ma jkollhomx zjarat... li ma jkollhomx fjuri... Biex tifmuni, hdejja, hawn qabar sabieh hafna... Il-monument li ghandu fuqu huwa maestus... kolonni tal-bronz... l-Angli gharkuptejhom jitolbu...qabar li sewa patrimonju shih

Adriano: Jien ninsab midfun hawn taht.

Deffien: Kif???

Adriano: Kif ghedtlek. Il-mejjet li hawn f'dan il-qabar, huwa jien, jien stess.

Deffien: Isma, habib, hawn m'ahniex il-manikomju... qeghedin f'cimiteru

ADRIANO: Habib, tahsibx li jien mignun... Dak li ghedtlek huwa minnu.

Deffien: Ismaghni, habib, jekk trid ticcajta, ghamilli pjacir mur iccajta band'ohra, jekk le, iggaghalni nghajjat lil pulizija.

Adriano: Le, le, issejjah lil hadd... Ghamilli favur... ersaq ftit iehor l-hawn... Nahliflek... qed inkelmek bl-akbar serietà... Aqra, aqra x'hemm miktub fuq din l-irhama...

(Jaqra b'lehen irpusat) "HAWN JINSAB MIDFUN ADRIANO LARI"

(Waqt li jinstemghu hsejjes ta karti) Issa hares l-hawn... Ara, dan huwa certifikat... L-Identifikazjoni tighi... Sewwa qed nghidlek? Adriano Lari.

Deffien : (Bezgham) Imma....

Adriano : Qabbel... qabbel dak li hemm fuq dik l-irhama ma dak li hawn fuq dan ic-certifikat....Hekku... Imwieled f'San Giovanni, Persiceto, fit-18 ta' Novembru, 1899. Miet fl-4 ta' Awwissu ~~[illegible]~~ 1938. Issa a qra c-certifikat ta' l-Identità..."Imwieled f'San Giovanni, f'Persiceto, fit-18 ta' Novembru, 1899... id-data tal-mewt hawn ma tezistix ghaliex meta tawni dan ic-certifikat kont ghadni ma mietx....... Aqra... kompli aqra... l-Identità tghid li jiena mizzewweg... Issa hares lejn l-epigrafija... ara xi tghid... "Il- mara nkonsolabbli tqieghed fuq dan il-qabar ... " U r-ritratti? Xi tghidli ghalihom? Arhom sewwa. Dak li hemm fuq il-porcellana u dan li ghandi fuq dan ic-certifikat huma fotografija wahda... Hares lejhom... Jixbhu ghal kollox lil xulxin .. Dan ir-ritratt kont hadtu hmistax il-gurnata qabel miett... F'dan ir-ritratt kien ghad kelli l-baffi... Nahseb li taf ghaliex ~~[illegible]~~ nehhewhomli dawn, hux veru? Temminni, issa? Imma xi gralek??? Jaqaw qed ihossok hazin???

Deffien: (Imbazza) Le, le... M'ghandi xejn... xejn... Ghalkemm imdorri nittratta mal-mejtin, qatt ma bsart li ser jkolli nitkellem maghhom ukoll.

Adriano: Stajt nobsor lid-dehera tighi ser timpressjonak... Kieku kont minflokok, kien jigrili l-istess... Oqoghod bilqegheda .. hawn m'hawn kumplimenti... fuq il-qabar tighi, ninsabu f'dari. ..... Hekk ahjar.... Tpejjep?

Deffien Le, grazzi.

Adriano: U issa li mrejtek ~~[illegible]~~ li jien tassew dak il-mejjet li jinsab midfun hawn tahtna, jehtieg li nghidlek kif ghamilt biex hrigt minn dan il-qabar. Il-grajja hija ftit imhawda.. Kieku din ma kienits tragika kienet tkun grajja tad-dahq.

: Ismaghni... Jiena miett tmien xhur ilu... Sewwa, sew, fl-4 ta' Awissu, bhal ma hawn miktub fuq din l-irhama. Niftakar kien is-Sibt... Kont sejjer lejn id-dar, mill-Ufficcju... insejt nghidlek, kont impiegat mas-Società Siderurgika. Dak inhar, kienet xemx taqli.... f'kantuniera, ilmaht wiehed qed ibiegh id-dulliegh. Ix-xitan ittantani... Kielt dulliegha shiha... Wasalt id-dar u kif kont tiela t-tarag, hassejtni qed niddardar u kif wasalt fuq rasi bdiet iddur bija... Il-mara, kif ratni, baqghet thares lejja mbazza Staqsieni xi grali u kif kont ser inwigibha, sibt ruhi stendut ma' l-art. Il-mara ghajtet lil girien u dawn baghtu ghat-tabib minnufieh. Wara li nvistani, qal li ma kien hemm xejn gravi; gaghlhom iqegheduni fis-sodda u ordnali ftit banjoli fuq mohhi... Qallhom li l-ghada ghandi nisbah tajjeb. L-ghada sbaht mejjet...... Xi gralek? Jaqaw qed indejqek?

Deffien: (Kwazi itemtem) Le, le....

Adriano: Ghadni niftakar l-ahhar waqtiet ta' hajti. Kien ghad ma sebahx. Marti kienet rieqda hdejja... F'daqqa wahda hassejt kesha tiela ma' riglejja u bil-mod, il-mod, bdiet iddur ma gismi kollu. Ittantajt nidharrek, ma rnexxilix... riedt nerfa' rasi, ghalxejn.... ma stajtx nidharrek... Anqas ghajnejja ma stajt ncaqlaq... dawn kienu cassi jharsu lejn is-saqaf... Gismi ngazza ghal kollox... Marti stembhet... Smajtha tistaqsini: "Adriano, kif thossok?" Riedt inwiegiba ... ma stajtx, b'dan kollu, kont qed nisma u xxxx nifhem kollox... Bdiet tghajjatli: "Adriano! Adriano! " Imbaghad hassejtha tqieghed ida fuq mohhi u fl-istess hin smajtha tghajjat ghajta tal-biza. Intebhet li jiena kont mejjet. Miskina .. bdejt nismaghha tibki u tolfoq.. hassejtha tghannaqni maghha u jssejjahli mill-gdid: "Adriano! Sbejjah Adriano tighi!" He... issa li kont mejjet bdejt nidher sabieh ukoll. Gew il-girien u rnexxielhom johorguha mill-kamra tighi. Bqajt nismaghha tibki u tolfoq.. bdejt nisma il-girien iduru mighi, jitkellmu bil-mod bejniethom. F'daqqa wahda ilmaht id niezla fuq ghajnejja u minn dak il-hin sibt ruhi fi dlam cappa... kienu ghalquli ghajnejja u allura, hawn bdejt nibza. Forsi din kienet il-mewt? Waqt li jien ghadni nista' nisma', nifhem u nhoss, sejjer nigi maghluq f'qabar ghal dejjem, bla ma nista' nidharrek... bla ma nista' nghajjat... Smajt l-arlogg idoqq... smajt il-girien jitolbu ghalija .. hassejthom ilibbsuni blaahjar lbies li kelli... Wiehed minnhom, smajtu jghidilhom biex iqegheduli salib fuq sidri, imbaghad gie t-tabib, kiteb ic-certifikat tal-mewt tighi u l-permess ghad-difna. Wara ftit hassejthom iqegheduni fit-tebut u qegheduli erba xemghat madwari... mita lestew, kullhadd telaq lejn daru. Wara nofs-in-nhar, bdew iz-zjajjar. Marti ma kellha aptit tkellem lil hadd. B'ghajnejha maghluqa nxtehtet fuq divan biex tistrieh imma x'tistrieh, tistrieh... kull wiehed li jasal, beda ikellimha fuqi, jistaqsi x'kienet l-kawza u kull darba li marti kienet twiegeb, kienet tinfexx tibki. Zjajjar biex ituk l-ghomor huma tassew haga kiefra... Donnhom lin-nies jiehdu gost iqanqlu mill-gdid in-niket f'qalb dak l-ijtun... Dak li jkun sofra l-mewt ta' xi hadd mill-familja, jkun qed jaghmel minn kollox biex jinsa u jistabar imma hekku... zjara ta' habib u terga' tfakkru mill-gdid bis-soltu kliem ta' kondoljanzi...

<u>Fade Out:</u>

: sidri, ilmaht imdendel salib... nehhejtu minn fuqi, qomt u hrigt mit-tebut... Bdejt nixxengel, la naf bid-debbulizza u l-anqas bl-isturdament... ersaq lejn il-bieb u dhalt fil-kamra tal-pranzu....Ersaqt lejn marti li ~~kiemmx~~ bhall-issa kienet mitluqa fuq pultruna, rieqda, u bil-mod, missejtilha kemm, kemm, ida... Maria fethet ghajnejha u

Maria : (Issemma ghajta twila)

Adriano: Maria!... Maria!.... Alla tighi!! Intilfet!... Maria!... Maria!...

Bhall-issa kont mixhut f'riglejha... kienet mitlufa, xarrabtilha wicca u f'daqqa wahda bdiet dbexxaq ghajnejha..

Maria!... Maria!....

Maria : (Imbazza, ittemtem) A..dria... no!...

Adriano: Iva!... Jien, Adriano... Ikollok hniena... tergax tintilef minn sensik... Maria, ibqa' kalma... nitolbok... Jien Adriano... Iva, jien, kolni kemm jien, haj mimli bil-ghomor... Missni... missni b'idejk halli tara l-verità.

Maria : (Ittemtem) Imma... kif?... Kif... jista' jkun?....

Adriano: Haga li ma titwemminx... Irgajt qomt.. Le, le... x'jiena nghid... Jien kont imqajjem il-hin kollu... ma stajtx nidharrek u issa, f'daqqa wahda....

Maria : Hallini immissek... Adriano!... Adriano!.... Hallini nbusek!.... Adriano tighi!.. (Jinstemghu jidbewsu) Le, le, titharrikx... Ibqa' kif int... qed nisthajjilni f'xi holma, holma tal-biza.... Imma tassew li ghadek haj? Hallini narak sewwa... hallini nisma lehnek... Kellimni... Ghidli, sofrejt xejn kemm ilek mitluf?

Adriano: Ma nistax infissirlek... Tal-biza!... M'hux l-ugieh, le, dan ma kien xejn... imma l-biza .. il-biza kien terribbli... Gib quddiem ghajnejk ftit... kont qed nisma kollox .. L-ilhna, il-kliem, il-passi, il-biki tighek... Kemm gaghaltni nsofri, Maria.... Riedt nghajjat... Riedt nghidlek: "Le! Tibkix izjed.. M'inhix mejjet!" Ma stajtx... Ilsieni kien mejjet.

Maria : Alla tighi!.. X'biza!.... Imma kif? Kif ma ntebhux li kont ghadek haj?

Adriano: Ma nistax nifhem... Milli nista nahseb, id-dehera tighi kienet ta' bniedem mejjet... m'hux l-ewwel darba li qrajt fuq kazi bhal dawn .. qatt ma kont nemmen.. kont nahseb li dawn kienu jkunu qlajjiet tal-gurnalisti . Kont imqarraqghaliex issa dan il-kaz gara lili .. Ghidli, Maria, x'kont naghmel kieku ma qomtx qabel niezluni fil-qabar?

Maria : Le, le... tkomplix, nitolbok... Il-hsieb biss li kont ser tigi midfun haj, jgenninni .. Ghidli, Adriano, kif thossok issa? Trid nsejjah tabib?

Adriano: Le, le, Maria.. Jien nhossni tajjeb hafna.

Maria : Oqoghod bilqegheda, Adriano... l-istrapazz jaghmillek hazin.. jehtieg li issa jzomm ruhek kalm... toqoghod mistrieh... imtedd, imtedd ftit fuq id-divan.

Adriano: (Dahqan) Le, Maria... Ikollok hniena... Ili mindut erba' u ghoxrin sigha... nghidlek issew, il-pozizjoni li kont fieha, ma tantx ghogbitni... l-aktar meta niftakar li kont ser nibqa f'dik il-qaghada ghal ghomri.

Maria : Imma kif ghandek aptit tiecajta wara dak li ghadda minghalik?

Adriano: U ghaliex m'ghandix niccajta? Bhall-issa qed inhossni ser intir bil-ferh.. Isa, Maria, tajjar dawk il-buli minn fuqhek... Ifrah, ifrah mighi li rgajna ltqajna... Ghidli, jaqaw m'inthix ferhana li rgajt rajtni?

Maria : Iva, iva... ferhana... Jien stess anqas naf x'nibda nghid... Ghadni ma nistax nemmen... inhossni miblugha... donni qed nibza minn dan il-ferh li qed inhoss bhall-issa.

Adriano: Imsejkna Maria... Ghalija, int xerridt hafna dmugh... Ghal kull demgha li xerridt irrid ndahqhek dahqa... ahseb ftit... dawk ix-xeni ta' biki .. ta' niket l-int rajt f'din il-kamra, issa mbidlu f'xeni ta' ferh, ta' dahq... Iz-zjajjar tal-girien taghna, il-kondoljanzi... dawk il-gandlieri li ghadhom jixghelu .. ejja, ejja naraw x'effett qeghedin jaghmlu bhall-issa....

Maria : Le, le... dak it-tebut m'irridx narah.

Adriano: Xi gralek? M'niex qegheda tibza, issa? Jien ninsab hdejk... Sa ftit ilu ix-xena kienet tragika, issa saret farsa.... Xi jghid kieku xi hadd jidhol fuqna u jarana flimkien? Il-mejjet u l-armla labranzetta, jitkellmu bil-kalma kollha...

Maria : (Tidhaq ftit fit-tul)

Adriano: Issa brava.... Fl-ahhar qegheda tidhaq int ukoll... Issa kuntent... Ma nistax nara sitwazzjoni izjed tac-cajt minn din... Ftit ilu, jiena kont ninsab hemm, f'dak it-tebut... Int kont qegheda tibki, iddisprata; il-girien gew ituk l-ghomor.. gew isabbruk . Veru? It-tabib ukoll gie jarak.

Maria : Iva, miskin... dan kien twajjeb hafna mighi...

Adriano: X'qallek, Maria... Ghidli x'qallek.

Maria : Jien stess anqas naf... Ma niftakarx... Naf li qalli hafna xorti.

Adriano: Nittama l-int kont gentili mighu... Ghidli, irringrazzjajtu

Maria : X'jidhirlek, Adriano?

Adriano: U shabi? X'qalu shabi ta' l-ufficcju? Ghalihom kienet fortuna li helsu minni.

Maria : Tghidx hekk, Adriano... Shabek ghelew hafna ghalik.

Adriano: Bil-kliem, hux tassew? Nilghab imhatra li Bianchini ga ha l-iskrivanija tighi... Mur ara x'wicc ser jaghmel meta jarani mill-gdid quddiemu. X'jghid meta nghidlu: " Habib, jekk joghogbok tista' terga' tmur fuq l-iskrivanija tighek." Tkun tassew xena tad-dahq (Jinfexxu jidhqu t-tnejn) U x'inghidu ghal ghada meta jigu ghalija l-bekkamorti? Immur jien stess nifthilhom il-bieb... Nghidilhom: "Jissobbija, sinjuri, din ic-cerimonja giet mhollija ghal darb'ohra" (It-tnejn jidhqu) Ghidli ftit, Maria, int ga hallasthom l-ispejjes tal-funeral?

Maria : Iva, kollox hallast, imma ghadni ma nafx kemm qamet l-ispiza kollha.

Adriano: Xi klassi kien ser ikun l-funeral tighi?

Maria : Prima... prima klassi.

Adriano: Mara halja... int stajt tibaghtni terza klassi.

Maria : Adriano.... Tahsibx li kelli l-wicc tost li nittratta mighek b'dan il-mod... Dak kien sejjer ikun l-ahhar tigal tighi.

Adriano: Nizzik hajr, nizzik hajr, Maria... Qed naghli ghal flus li nfaqt.

Maria : Pacenzja... x'jimporta.

Adriano: U dawk il-fjuri li kien hemm madwari? X'hala!... Minjaf kemm infaqt fihom... Taf x'naghmlu, Maria, naghzlu l-ahjar u naghmlu bukkett sabieh ghal fuq il-mejda... Isma, qed insemmi l-mejda, m'hemmx xi haga x'niekol?... Ghandi guh nibla l-art.

Maria : Miskin... ghandek ragun; ilek ma titrejjaq mil bierah.

Adriano: Nahseb li int ukoll iffjakkajt.

Maria : Le, bhall-issa ghandi bhal-ghoqla fi grizmejja.

Adriano: Isma minni, kul xi haga, Maria... dik l-ghoqla ma thossiex izjed... Isa, ejja nirrangaw xi haga malajr... flimkien, wahidna, f'din il-hemda, inkunu qisna zewg gharajjes friski... Xi tghid, Maria?

Maria : Iva, iva, imma qed nibza li fil-kcina ma baqa' xejn... Halli mmur nara .. X'ghandek aptit, Adriano? Nitolbok tiskuzani... bl-inkwiet li kelli ma hsiebt xejn ghall-ikel.

Adriano: Mur, mur, lesti xi haga, Maria... sa dat-tant, jien inlesti l-mejda.

Hoss: (Kexxun jinfetah - platti - mgharef u frieket - tazzi)

Maria : Hlief bajd, gobon u frott, m'ghandix, Adriano... tiekol bihom?

Adriano: Hekk biss?

Maria : Hemm skutella brodu offrietili ta' hdejna.

Adriano: (Iddisappuntat) Brodu? Jien xi platt spagetti kelli aptit.

Maria : Jiddispjacini... Jekk trid, immur nissellef ftit ghagin minn ghand ta' tahtna.

Adriano: Ma jinpurtax, Maria... nikkuntentaw bil-bajd u l-gobon.

Hoss: (Platti u frieket)

Maria : Stenna, Adriano, stenna... qabel xejn nifirxu d-dvalja.

Adriano: Fejn qegheda?

Maria : Halli, halli kollox ghaliġa... sa dat-tant, int, igbor dawk il-karti.

Adriano: X'inhuma dawn il-karti kolla, Maria?

Hoss: (Karti)

Maria : Anqas naf... telegrammi... ricevuti... hemm ukoll dawk il-karti li kien hemm fil-komodina... l-avukat Gherbihi talabni d-dokumenti kolla li kelli.

Adriano: (Waqt li jinstengha iqalleb xi karti) Kemm telegrammi... Kemm kondoljanzi... Ah! Il-ktieb tal-bank........ Taf xejn kemm baqaghlna, Maria?

Maria : Kemm baqa?

Adriano: Tliett-elef u mitejn lira.

Maria : Eh, pacenzja... issa li hemm, hemm.

Adriano: Din ic-cajta swietilna hafna... Dak li faddalna b'hafna dbatija, mar f'daqqa wahda.

Maria : Nergghu nibdew mill-gdid, xi trid taghmel?

Adriano: Ma nistghux naghmlu hag'ohra.

Maria : Kif tridu l-bajd, froga jew moqli?

Adriano: Skuzi... kont alienat... qed naqra din...

Maria : Staqsejtek jekk tridx froga jew bajd moqli.

Adriano: Ghalija xorta, Maria... ghamlu kif joghgbok.

Maria : Halli mmur....

Adriano: Stenna. . Ersaq l-hawn....... Taf x'inhi din il-karta?

Maria : Le, jaqaw???

Adriano: Il-polza ta' l-assikurazzjoni.

Maria : Iva, kellimni fuqa l-Avukat Gherbini... Gaghalni wkoll niffirma xi haga .. Jidhirli li qalli li kienet importanti hafna.

Adriano: X'telfa din...

Maria : Telfa???

Adriano: Telfa ta' tliett-mitt-elf lira!

Maria : Tliett-mitt-elf-lira!...

Adriano: Aqra ftit.... " F'kaz ta' mewt ta' l-Assigurat, is-Società thallas is-somma ta' tliett-mitt-elf lira."

Adriano: X'dinja!... Haj ma kont ikkalkulat xejn... mejjet, niswa tliett-mitt-elf lira.

Maria : Dan kollu kliem fierah.... Oqoghod bilqegheda halli mmur naghmel il-froga.

Adriano: Stenna, Maria, stenna ftit.

Maria : Xi trid? X'gara?

Adriano: Xejn, xejn... mur, mur lesti l-froga.

<u>Muzika</u>(fil-qosor)

Maria : Poggi, halli nieklu xi haga... skuzani froga ta' malajr.

Adriano: Maria, ftit ilu ghedtli li l-avukat gaghalhek tiffirma d-denunzja tal-mewt ghall-Assigurazjoni.

Maria : Iva, hekk jidhirli... Ma nisgurakx... minghalija smajtu isemmi xi haga fuq l-assigurazjoni... Taghni karta.. qalli li kienet urgenti.. talabni niffirmaha u jien iffirmajta.

(Pawsa)

M'inthix ser tiekol... il-froga ser tiksah.

Adriano: Maria!..

Maria : X'inqala?

Adriano: Maria... Jien ninsab mejjet.

Maria : (Imbazza) X'inti tghid, Adriano???

Adriano: Tghajjatx! Ifhimni tajjeb... Jien ghan-nies, ninsab mejjet. Qegheda tifhimni? Mejjet ghal kullhadd.

Maria : Adriano!....

Adriano: Hallini nkompli... hallini nfehemek... It-tabib ga iffirma ic-certifikat tal-mewt tighi... Lili ga qegheduni fit-tebut u ma jonqosx hag'ohra ghajr li jidfnuni.....

Maria : Imma ghaliex? Ghaliex tibqa' issemmi dal-hwejjeg tal-biza?

Adriano: Kif? Jista' jkun li ghadek ma fhimtnix? L-Assigurazjoni!

Maria : X'igifieri?

Adriano: (Dejjem izjed agitat) Bhall-issa l-Assigurazjoni ga lesta biex thallas is-somma... X'jidhirlek, Maria? Tliett-mitt-elf lira.

Maria : (Imbazza) Imma kif? Kif jista' jkun? Mela trid li.... Le, le... kif tista' biss tahseb fuq dan?

Adriano: Il-fortuna, Maria.. Il-fortuna laqtitni ghal gharrieda... Bla ma kont nistenniha qatt... M'inthix tintebah kemm huwa semplici l-pjan tieghi? Id-destin donnu, b'dik il-mewta tieghi ried jghina... Irid jarana nghixu izjed hinjin... Maria, ufficjalment, jiena ninsab mejjet... L-Awtorità ga irregistrat il-mewt tieghi... Ghan-nies, jien ninsab hemm, f'dak it-tebut, imkeffef flizar.. imdawwar bil-fjuri... Ghada filghodu johduni ghad-difna.. Hadd ma jobsor.. le, hadd... Ahseb ftit, Maria....

Maria : Tal-biza.. Dak li qed tghidli qed ikexkixni.

Adriano: Imma ghaliex qegheda tibza? Id-destin halla l-ghazla f'ideja Jew nibqa' mal-mejtin, jew nerga' l-ura fost il-hajjin... Maria, jekk nibqa mal-mejtin, jien nikseb is-somma ta' 300000 lira.. Jekk nerga l-ura mal-hajjin, insib ruhi fl-ufficcju, b'salarju zghir... dejn... faqar... le, le... ahjar nibqa' mal-mejtin.. imbaghad, ahseb ftit, Maria....

Hoss (Il-qampiena tal-bieb ta' barra)

Il-bieb, Maria.

Maria : (Imbazza) Iva, gie xi hadd.

Adriano: Hallihom icemplu.. tiftah lil hadd.

Maria : Ghaliex?

Adriano: Ghedtlek tiftah lil hadd. Min setgha gie?

Maria : Ma nafx.. forsi xi wahda mill-girien.

Adriano: Maria... Ahjar tmur tiftah... Iftah bla kliem xejn.

Maria : X'igifieri?

Adriano: Igifieri ebda kelma fuq dak li gara... Xejn... Qegheda tifhimni? Ehles minnha malajr...

Maria : Tajjeb....

Hoss: (Passi jidbeghedu - bieb jinfetah)

Mara : Ahfirli, Sinjura... Sgur kont rieqda.

Maria : Le, le... kont bilqegheda qed nistrieh.

Adriano: Jien gejt biex naghmel il-lejl mieghek.

Maria : Le, le, m'hemmx ghalfejn... Ser noqoghod jien mieghu.

Mara : Imma, int, tidher ghajjiena, sinjura... Ghandek bzonn tistrieh.

Maria : Ma jimpurtax.. ma jimpurtax... nirringrazzjak... L-ahhar lejla nixtieq noqoghod mighu wahdi...

Mara : Thallini ghall-inqas inqeghedlu dal ftit fjuri fuq it-tebut?

Maria : Inqeghedhomlok jien... grazzi hafna... mur issa, mur strieh.

Mara : Kif joghogbok mela.. forsi nerga' nghaddi aktar tard.

Maria : Iva, izjed tard... grazzi.

Hoss: (Bieb jinghalaq - passi resqin)

Adriano: Haffef, Maria... M'hemmx zmien x'nitilfu.

Maria : (Imbazza) Le, Adriano!... Nitolbok... Iva, nibza... nibza...

Adriano: Tibza mniex? Ikkalma... M'hemm ebda periklu... Hadd ma jista' jintebah...

Maria : M'hux dak li qed ibezzaghni... Int ma tistax tifhem... Adriano int taf x'irrid infisser... (Pawsa) Hekku, fhimtni, issa? Qed tibza int ukoll.

Adriano: Le, le, din blugha tighek .. Halli kollox f'idejja... Int ma taf xejn... Qegheda tifhimni? Minn hawn u ftit iehor, terga' l-ura l-gara taghna... isa, Maria... Iva, dak il-bust tal-bronz addattat hafna....

Maria : X'ser taghmel, Adriano?

Adriano: Il-pis, Maria, il-pis fit-tebut.... Dan m'hux bizzejjed, hafif wisq... Ara issiblix xi bictejn hadid tqal...

Maria : X'ghedtli?

Adriano: Mil-kcina qeghedin... Il-hdejjed tal-moghdija .. Dak li jssib tqil gibuli... Isa, haffef.

Hoss: (Jinstemgha qed iqighed xi affarijiet fit-tebut - passi hfief)

Maria : Gibtomlok il-hdejjed.

Adriano: (Vaqt li jinstemgha iqeghedom fit-tebut) Dawn m'hux bizzejjed... jehtieg pis izjed... Jien m'inhix hafif daqshekk Ara issiblix xi haga ohra............... Ser tibqa' hemm? Sibtli xi hag'ohra?

Maria : Le!... Ismaghni, Adriano... Hallini nkelmek... Irraguna ftit. Ahseb fil-konsekwenzi... Dan li trid taghmel int, huwa serq kbir... jekk tinqabad...

Adriano: Imma kif tridhom jaqbduni?... Din haga li ma tistax tkun... Intik il-kelma tighi li ma jistax jkun.

Maria : Adriano... Dan huwa genn tighek... Dawk il-flus m'ghandekx xi tridhom... Dawk ikunu flus misruqa... Qieghed tifhimni? Misruqa.....

Adriano: Irrid pis izjed... irrid nimla l-wisa' li hawn fit-tebut.

Maria : Adriano!... Adriano!... Qed inkelmek u int m'inthix tismaghni... Ifhimni ghal mument wiehed biss... Jekk tinqabad, tmur il-habs... Ahsiba ftit... ahsiba, nitolbok.

Adriano: Iskot, Maria... Qed niftakar... Hemm il-bust tighi... Dak tal-bronz ukoll...

Maria : Le.. Dak ma tmissux... L-ahhar tifkira tighek...

Adriano: Xi htiga hemm ta' din it-tifkira? Issa, ghandek lili, mimli bil-ghomor...

Muzika: . . . .

Adriano: Maria!... Maria!...

Maria : (Sorpriza) X'gara?

Adriano: (Ferhan) X'jidhirlek, Maria?

Maria : (Ferhana) Radjogramm!... Ghalina? Kemm hu sabieh!...

Muzika: ~~xxxx~~: (Tinstemgha bicca muzika qawwija)

Tiftahlux daqshekk... Izjed baxx... izjed baxx... ser itterraxni.

Adriano: Smajt x'forza ghandu? Kuntenta issa?

~~xxxx~~: (Il-muzika tieqaf)

Maria : Tistaqsini? Ma stajtx taghmilli rigal isbah minn dan. Short Wave... Extra short... Sabieh, sabieh tassew... hawn ukoll fejn tqieghed id-diski.

Adriano: Dawn jinsabu hemm ukoll.

Maria : (Ferhana) Tassew? Halli narhom.

Adriano: Ara joghgbukx... ghaziltlhek l-ahhar diski li hargu... diski ballabbli... kanzunetti u hemm ukoll xi haga ta' l-opra.

Maria : Sbieh.. sbieh ~~xxxxxx~~...

Adriano: Jaqaw ma joghgbukx?

Maria : Iva, imma...

Adriano: Fhimtek... Int izjed thobb muzika klassika.

Maria : Kullhadd ghandu l-gosti tighu... Lilek joghogbuk il-marci, it-trombi... lili, joghogobni Beethoven, B ach u Chopin...

Adrianò: Ghid, issew, Maria::: M'irridx noffendik .. Int tifhima dil-muzika?

Maria : Sgur li nifhima... tant hi semplici... tant hi sabieha...

Adriano: Sabieha??? Jien, nghid ghalija, ma nifhimx hlief it-Trombi u t-tnabar... Intant, ghogbok, hux tassew... L-ahhar mudell... Jiswa kemxa gmiela.

Maria : Tassew? Ghamilt hazin xtrajtu.

Adriano: Ghaliex? Ilna ghomorna kollu noholmu biex nixtru radjogramm ... issa li nistghu nixtruh, nixtruh mill-isbah u mill-ahjar.

Maria : Iva, imma jekk nibqghu nonfqu l-flus b'dan il-mod, nistghu nixtru kull ma naraw.

Adriano: Thabbilx rasek... Inti joghogbok? Kuntenta? Dak l-aqwa... il-hsieb hallieh ghalija.

Maria : Jien m'hux ghax qegheda nhabbel rashi, imma, ifhimni ftit... dawk l-ispejjez li qeghedin naghmlu, il-flus qeghedin itiru minn idejna... xi darba ghad jispiccaw... imbaghad fiex insibu ruhna?

Adriano: Ma nafx... ma nafx u m'irridx inkun naf... Bhall-issa irrid niehu dak il-gost li mberbaq il-flus.... irrid li npaxxi il-kapricci tighi... Dan huwa l-hena tal-hajja... Li tonfoq... li taqta xewqtek... Il-flus li wiehed jaqla bix-xoghol ma jaghmlukx hieni... Kull lira li taqla, tfisser xoghol u dbatija... Il-flus li qed nonfoq, bil-maqlub...

Maria : Naf... Qegheda nifhemk... Imma jehtieg li wiehed jahseb ghal gejjieni!!! Ma nistghux nkomplu nghixu f'dawn il-kapricci.. X'imdaqqiet, nahseb hazin....

Adriano: Tahseb hazin!... Dejjem tahseb hazin!.... Tiftakar, Maria, Dak inhar, ukoll hsiebt hazin... Hsiebt li konna sejrin ninqabdu... Li kont ser nispicca il-habs... Sar kollox bil-maqlub... Isma, bilhaqq... Il-lum x'gurnata hi?

Maria : Ma nafx... l-Erbgha? Il-Hamis?

Adriano: Il-gurnata tax-xahar irrid naf.

Maria : Emminni li ma nafx... Iz-zmien, ghalija, donnu li sar ma ifisser xejn.

Adriano: Il-lum ghandna 4 minn Settembru.

Maria : B'daqshekk?

Adriano: Kif? Din id-data,ghalik,ma tfisser xejn?

Maria : Ghalija? Le, xejn... Ghaliex? Xi tfisser ghalik din il-gurnata?

Adriano: Il-lum jahbat eghluq it-tletin gurnata.

Maria : X'igifieri?

Adriano: Imma x'razza ta' armla int? ~~Xxxxxx~~ Xahar ilu, bhal-lum,

: l-imsejken ragel tighek... (Ikompli l-frasi b'ton sinifikativ) miet.....

Maria : (Inkurlata u dahqana fl-istess hin) Le, le... Adriano, ghedtlek kemm il-darba, ma jridx cajt bhal dan.

Adriano: U jien, kemm il-darba ghedtlek biex ma jssejjahlix Adriano? Jien jisimni Roberto.

Maria : Ghandek ragun... iva, ghandek ragun... Dan l-isem ma nistax nidrah... Ghidli, kien mehtieg li....

Adriano: U kif le? Jien kont hsiebt ghal kollox... Ir-ragel tighek jinsab mejjet... Jien, huwa huh... Il-kunjatu tighek... Int gejt hawn... gejt biex idderri u tinsa... u jien, jien gejt mighek biex naghmillhek kumpannija........ Maria, nixtieq nistaqsik xi haga.

Maria : Ghidli.

Adriano: X'kont taghmel, kieku jiena kont tassew mejjet?

Maria : X'inti tghid? Xi kliem hu dan?

Adriano: Kurzità ckejkna... Kont tkun ghadhek qalbek sewda, bhall-issa?

Maria : X'jidhirlek?

Adriano: Ukoll issa, li ghadda xahar mill-mewt tighi?

Maria : Tahseb li jiena nista' ninsa hekk malajr?

Adriano: Ma nistax nemmen li wara daz-zmien kieku ghadhek tibki.

Maria : Il-biki kien ikun isserhan ta' qalbi.

Adriano: Kliemek qed itini gost, Maria.

Maria : Ma tistax tkellimni fuq xi hag'ohra?

Adriano: Isbah din... Nitkellmu fuq hag'ohra... Ghidli, xi trid naghmlu?..Is-sajf kwazi wasal biex jispicca... Ftit iehor u l-villeggjanti jitilqu lejn il-belt... Ahna x'ser naghmlu? Inqattghu x-xitwa hawn?

Maria : Fejn trid tmur? Ahjar minn hawn ma nsibux.

Adriano: Taf x'nistghu naghmlu, immorru Perugja, ghand Michele, iz-ziju tighek... Mur ara x'festa jaghmlilna... ilu tant jistenniena.

Maria : Ghand iz-ziju Michele? Imma int qed tiggennen? Int ma tistax tigi mighi.

Adriano: Ghaliex?

Maria : Ghaliex int mejjet.

Adriano: Ghandek ragun... iva, veru.. jiena mejjet... imma, allura fejn se' immorru?

: Int sgura li rajt sewwa?

Maria : Ghedtlek, gharafni... Kif lemahni, issorprenda ruhu u waqaf... waqaf f'salt wiehed... bla dubju, nizel mill-karrozza u beda jistaqsi ghalija.. Wara li tlaqt nigri, rajtu ikellem lil Pawlina... din, m'ghandekx ghax tahseb, sgur qaltlu fejn noqoghod.

Adriano: B'daqshekk, ma jfissirx li hu gej hawn.

Maria : U jien nghidlek li qed ifittixni... Minn minuta ghall-ohra nistennieh jhabbat il-bieb... Imma, kif bqajt kalm daqshekk? Ma tintebahx li hemm bzonn taghmel xi haga?

Adriano: Xi tridni naghmel? Ghidli,xi tridni naghmel? Isa, Maria.. Thallix l-eccitament jitliflhek rashek... Wara kollox, m'ahniex sguri li gej ifittxek hawn... Il-principal tieghi bilkemm jafhek u qieghed niskanta kif gharfhek hekk malajr.

Maria : Iva, gharafni... jien sgura minn dan u kif ghedtlek, dal-waqt tarah hawn.

Adriano: Dan, qed tghidu int... Ma narax li hemm raguni li ghandu jigi sgur... Imbaghad, naghtu kas li jigi jarak...Ghandi nahseb li huwa qieghed hawn ghal xi ftit granet.. forsi jigi hawn, ipacpac ftit, imbaghad jerga' jitlaq... sa dan it-tant, jien, ma nhalliehx jarani... nibqa' mistohbi fil-kamra tieghi.

Hoss: (Tinstama' l-qampeina tal-bieb ta' barra)

Maria : (Imbazza') Il-qampiena!...

Adriano: (Kwazi itemtem) Iva... Il-... Qampiena...

Maria : Fejn sejjer?

Adriano: Nara minn gie...

Maria : Attent li ma jarakx... (Pawsa)

Adraiano Iva, hu kollu kemm hu.

Maria : Alla tieghi!...

Hoss: (Il-qampiena terga' tinstama iddoqq)

Rosina : (Il-boghod mill-Mike) Sinjuri.. gie xi hadd...Immur nifah?

Adriano: Stenna, Rosina... Ifhimni x'ser nghidlek... Jekk dak is-sinjur jistaqsik xi haga, lili, issemmini xejn... Jien, m'inhix hawn... ma nezistix... fhimtni x'ghedtlek? Hawnhekk toqoghod biss is-sinjura. Mur issa... mur iftah.... Maria, jien sejjer fil-kamra tieghi... fittex ehles minnu..

Maria : X'wahdadin!...

Adriano: Kuragg... Aqta fil-qasir.. Ghidlu li ghandek bzonn tohrog.

Hoss: (Passi jidbeghedu - bieb jinghalaq)

Adriano: X'igifieri? Li jien huwa hija? Le, le... qatt ma jista' jintebah... Kif jista' biss joholmu dan? Wara kollox, huwa ma kienx ilu jafni wisq u anqas ma konna niltaqghu tant spiss... Smajtu x'qal? Qal li jien kont l-akbar habib tighu.. Li kien jirrispettani... Nghid issew, jien b'dan ir-rispett qatt ma kont intbaht... Meta kont immur fl-ufficcju tighu, bilkemm kien jhares lejja... Sgur lix-xoghol tighi kien mill-ahjar... m'hux ghax irrid nilmenta minnu, huwa dejjem mexa mighi tajjeb... Taghni promozjoni... Taghni kummissjoni barra mis-salarju... dan, ghax kien jimmeritani... Tiftakar xi gmiel ta' kuruna kien baghtli ghal funeral tighi?... Maria, taf x'jiena nghidlek? Mighek qieghed nitkellem.

Maria : Ahfirli, kont qegheda nahseb f'hag'ohra.

Adriano: Qed narak li m'inthix mohhok fija... Isa, Maria, inssa kollox.. Wiccek jidhrer isfar... qegheda titrieghed... M'ghandekx ghax tahseb izjed ... il-periklu ghadda, ghaziza kunjata tighi.... Tridx nisfnu zifna?

Maria : Le, le, bhall-issa qed inhossni sturduta.

Adriano: U jien bhall-issa q ed nahseb li Adriano tassew jinsab mejjet... Temmen li x'imdaqqiet, meta nhares lejn il-mera, nahseb li jien tassew xi haddiehor? Qabel kelli wicc ta' wiehed imdejjaq, issa bil-maqlub, inhossni ferhan... Taf xejn li int ukoll imbdilt?

Maria : Jien?

Adriano: Iva, int sirt izjed sabieha.. izjed helwa...

Maria : X'inti tghid? Jien dejjem l-istess... Forsi ghax bhall-issa izjed qegheda naghti kas tighi n-nifshi.

Adriano: Le, ma fhimtx x'irrid nghidlek.. Ptit diffcli biex infisser ruhi... Fik qed nara xi haga li m'hix tas-soltu... Xi haga ferrieha.. Ara, biex tifhimni ahjar.. dik il-libsa, qabel, meta kont tilbisha, kont tidher bhal wahda traskurata, xx qishek m'ghandek aptit ta' xejn... issa, ma nafx ghaliex, id-drapp ukoll jidher izjed fin .. b'dan kollu, int ghadhek l-istess... l-istess libsa... X'ifisser dan?

Maria : (Imhawda) Ma nafx... ma nistax nifhmek... Kliemek, x'imdaqqiet huwa stramb hafna.

Adriano: Maria! Ersaq l-hawn.

Maria : xxxxxxxxxxxxxx Xi trid?

Adriano: Taf xejn li qed ninnamra minn marti?

Maria : (Tidhaq) Tassew? Allura,qabel....

Adriano: M'ghandux x'jaqsam, Maria... m'ghandniex x'inghidu, qabel ukoll... riedt nghid li bhall-issa, qed ninnamra mill-gdid. irrid donni niehu post haddiehor.

Maria : Post min?

Adriano: Post dak il-minghul ta' Adriano.

Maria : Imma kemm tghid hmerijiet ?

Adriano: Le,le, m'hux hmerijiet... Jien irrid ingaghalhek tinsa... Adriano, il-lum, ifisser l-imghoddi... ifisser dwejjaq, mizerja... Meta jien kont ghadni haj, int ma stajtx tghix ferhana... Imsejkna Maria... Jien kont nafu dan, imma xi stajt naghmel? X'imdaqqiet, kont inhoss l-int qegheda bilfors mighi...

Maria : Bilfors? X'inti tghid, Adriano?

Adriano: Int kellhek ragun... din, haga li thossha kull mara... Int kont tara nisa ohra sinjuri izjed minnhek... nisa ohra li kellhom minn kollox, waqt l-int ma kellhek xejn... Ghadni niftakar, meta kienu jrregalawni dawk iz-zewg pultruni ghall-opra... Int bdejt thares madwarek avviluta... umiljata... imbaghad meta hrigna, kienet ix-xita u ahna kelna jmmorru d-dar bil-mixi, waqt li nisa ohra kellhom il-karrozza tistennihom fil-bieb tat-teatru... Dak inhar, int, m'ghedtli xejn, bdejt thares lejja u tidbissem biex forsi tpatti ghal dawk il-hsibijiet li f'dak il-hin bdew iqanqluk kontra tighi.

Hoss: (Tliet tahbitiet irqaq fuq bieb)

Caterina: Nista' nghaddi?

Adriano : Ghaddi, ghaddi, Caterina....

Caterina: Ahfruli, sibt il-kancell miftuh u bqajt diehla.

Adriano : Brava, ghamilt sewwa! Xi gmiel ta' fjuri ghandek, Caterina. Trid ftit, Maria?

Maria : Le, il-lum, le... ghad-baqaghli... Jekk tkun l-hawn, ghaddi ghada, Caterina.

Caterina: Imma, sinjura, dawn ghalik gibthom,jien.

Maria : Ghalija?

Caterina: Iva, wiehed sinjur, xtrahom kollha u qalli biex ingibhom hawn. Sinjura, jekk tista' tqeghedhom x'imkien, il-qoffa ghandhi bzonnha.

Maria : Iva, iva, ghandhek ragun... Halli nqeghedhom f'dawn il-vazuni........... Hekku l-qoffa, Caterina.

Caterina: Grazzi, sinjura.... L-ghodwa t-tajba;

Maria : L-ghodwa t-tajba.

Hoss: (Passi jidbeghedu)

Adriano : Allura, dawn il-fjuri, hu baghthomlhok, Maria?

Maria : Nahseb li hu.

Adriano : Imma ghaliex? Gha ni ma nistax nifhem ir-raguni...

Maria : M'hemm ebda raguni... Ried ikun mighi gentili.

Adriano : Tajjeb, imma issa jidhirli li qed jesagera... Wasal f'dan

: ir-rahal... gie biexjarak... telaq... issa baghatlhek dawk il-fjuri kollha... Ghaliex? Tista' tghidli ghaliex?

Maria : (Nervuza) Ghalxejn.. Ma nara xejn zejjed li sinjur jibaght ftit fjuri lil wahda sinjura.

Adriano: Ftit fjuri, dawk il-fjuri kollha... ghandhek mejda mimlija? Jien nghid li das-sinjur iffissat fil-fjuri... Meta miett jien, fjuri... meta jara lilhek, fjuri....

Maria : Ma nistax nifhem ghaliex qed taghti din l-importanza kollha ghal dal-kumpliment ckejken.

Adriano: Kumpliment ckejken?

Maria : ~~[illegible]~~ Iva.... Ftit ilu, kont qrd issemmi lil Adriano... kont qed tghid fuq l-imghoddi... din ta' issa, skuzani... turi l-mentalità tighek.

Adriano: X'igifeiri?

Maria : Igifieri li l-idea li l-fjuri ghandhom jimbaghtu biss f'xi okkazjoni ta' zwieg jew ta' mewt hija falza... Il-fjuri jistghu jimbaghtu ukoll bla ebda skop... bil-hsieb ta kortesija.

Adriano: Allura, ghalik, li wiehed jibaghtlek il-fjuri ma jfisser xejn.

Maria : Xejn... Adriano, ghamilli pjacir, newwilli dak il-vazun li h hemm fuq dik it-tavolina.

Adriano: Dan?

Maria : Iva... imma, ahjar iggib l-iehor ukoll.

Hoss: (Vazuni)

Adriano: Allura issa, ghandi jerga' jigi?

Maria : Min?

Adriano: Hu... Guglielmi.

Maria : Le... ma nahsibx.

Adriano: Jien nghid li jerga' jigi... Ma smajtux x'qal? "Niltaqghu izjed tard... A rivederci"..... Imma, x'gej jaghmel hawn?

Maria : Ma nafx... Forsi jixtieq jerga' jzurna.

Adriano: M'ghadux kemm kien hawn?

Maria : Iva... Imma, jien xi htija ghandhi? Ghaliex qed taghmillhi dal-mistoqsijiet?

Adriano: Biex nara jekk dan jfissirx xi h ga ghalik... Jien, bhal m'ghedtlek ftit ilu... Ghandi l-mentalità ta' Adriano... Maria, ifhimni tajjeb... Dil-hbiberija li nibtet hekk f'daqqa bejniet khom....din l-intimità....

Maria : U fejn hi din l-intimità? Forsi jrid jerga' jigi biex jghidilna jekk sabx xi kamra fil-lukanda, Miramar...

Adriano: Eh!... Iva... Il-Miramar... Allura int hajjartu biex jmur jfittex kamra fil-Miramar.?

Maria : Iva. Sraqsieni liema hi l-ahjar lukanda... Ghaliex? Ghamilt hazin?... Jaqaw ma kellhix nghidlu?

Adriano: Le, le, anzi ghamilt tajjeb hafna... Allura behsiebu jibda' hawn ghal xi ftit taz-zmien?

Maria : (Irritata) Ma nafx... Ma nafx... Ghaliexqed tistaqsi lili? Kif tridni inkun nafu dan?

Adriano: Ikkalma... Ikkalma.... Hsiebt li qallhek xi haga hu... X'ghandhek, Maria? Jaqaw qed thosshok xi ftit nervuza?

Maria : X'jidhirlek, dal-mistoqsijiet kollha? Bhall-issa, qed nisthajjilna ghaddejja x'inkiesta

Adriano: U x'inkiesta, inkiesta.... jien qed nistaqshik, hekk, ghal kurzità... Ara, ejja nidhaddtu fuq xi hag'ohra. Tridni nghinhek tirranghom dawk il-fjuri?

Maria : Ma jimpurtax... Jekk trid taghti dal fjuri qodma lil Rosina...

Adriano: Rosina!.... (Pawsa)

Rosina : Sejjahtli, sinjur?

Adriano: Iva. . ara hawn dawn il-fjuri.

Rosina : X'naghmel bihom, sinjur?

Adriano: Ma nafx... Xi tridha taghmel bihom, Maria?

Maria : Tgharmihom... tgharmihom... M'inthix tara li dawk fjuri midbiela?

Adriano: Smajtha x'qaltlek, armihom.

Rosina : Tajjeb.

Hoss: (Passi jidbeghedu)

Maria, trid immorru naghmlu zewg passi?

Maria : Le, le... m'ghandhix aptit nimxi.

Adriano: Tajjeb, allura noqoghodu fit-terrazzin ghal frisk.

Maria : Ghal frisk meta hemm xemx taqli?

Adriano: U fejn qed taraha x-xemx? M'inthix tara li bhall-issa mohbija?

Maria : Iva, naf... imma s-shana qegheda hemm xorta wahda.

Adriano: Allura, x'ser naghmlu?

Maria : (Irrabjata) Xejn! Xejn! Ma nistghux noqoghodu ghal ftit ma naghmlu xejn? Jekk trid tohrog, mur ghamel zewg passi... Hemm bzonn nigi jien, bilfors?

 kexxun jinfetah
Hoss:(Passi jidbeghedu).u jersqu mill-gdid)

Rosina : Din, trid?

Maria : Iva.

Hoss: (Sajjetta - xita)

X'wahdadin!... Kemm hu temp ikreh... Issa niezla x-xita ukoll.

Rosina:: Tassew lèjla kerha... Bilhaqq... kont ser ninsa nghidlek... Ftit ilu giet is-sinjura Kuncett.

Maria : Is-Sinjura Kuncett?

Rosina : Iva... giet ghal kera.

Maria : M'ghedtilhiex lis-sinjur m'hux id-dar u li jkun hawn fl-ahhar tal-gimgha?

Rosina : Iva, imma qaltli li trid tara lilek u li ghandha tghaddi izjed tard.

Maria : Tajjeb, issa aqsam lumija u qegheda fi plattina.

Rosina : Tridni jnewwillhek xi halib ukoll?

Maria : (Innervjata) Iva! Ma tafx li ghandhek iggib il-halib? Hemm bzonn noqoghod nghidlek kull darba x'ghandhek taghmel? Haffef, Rosina.. minn hawn u ftit iehor ikun hawn dak is-sinjur.

Hoss: (Ix-xita tinstama' fil-boghod - jinfetah il-bieb bis-salt u x-xita tinstama' fil-qrib - bieb jinghalaq- ix-xita fil-boghod mill-gdid)

Maria : (Sorpriza) Adriano!....

Adriano: Vasalt, Maria!....

Maria : Adriano!...

Adriano: Stenna, Maria... Jekk tmiss mighi, tixxarrab ... Rosina!...

Rosina : Ben tornato, sinjur....

Adriano: Grazzi,... Kif int, Rosina?

Rosina : Tajba, grazzi...

Adriano: Rosina, jekk joghogbok qeghedli dal-kappell u dir-raincoat jinxfu x'imkien....... Grazzi. Maria, ma nistax infissirlhék il-vjagg li kelli... Ghal ftit minuti tlift it-tren u kelli noqoghod nistenna ghal erba' sighat shah.

Maria : M'hux ahjar tmur dbiddel, Adriano?

Adriano: Ghidli, Maria... Ma kontx tistennieni hekk ghalgharrieda, hux veru?

Maria : Le!... Tant hu hekk li ma nistax nifhem kif ergajt l-ura

: hekk malajr. Qabel tlaqt kont ghedtli li ma kollekx terga' l-ura qabel l-ahhar tal-gimgha.

Adriano: Inqast minn kelmti... Wara hamest-ijiem, irgajt sibt ruhi hawn. Kien hemm tassew ghaliex wiehed jaghmel dan il-vjagg.

Maria : Ghaliex? X'gara? Jaqaw ilhaqt tard?

Adriano: Le, le.. Ilhaqt tajjeb. Il-post kien ghadu vojt...Donnu li kien mahluq ghalija.. barra minn dan, kien hemm ohrajn... impiegi mill-ahjar... pagi gholja, imma kull fejn tmur... is-soltu mistoqsijiet... X'kont taghmel? Fejn kont tahdem? X'certifikati ghandek? Tifhem, Maria? Il-bnedmin jehtieg li jkollhom l-imghoddi taghhom... dokumenti li juru l-hajja... ix-xhieda li huwa ghadu haj... Ghalija, l-imghoddi huwa haga li m'ghandix niftakar fieh... dan, ghalija huwa maghluq... Mnejn nista' ngibhom d-dokumenti li jixdhu li jien ghadni haj? Ismi m'ghadux izjed... Jekk nitlob c-certifikat tat-twelid tighi... Ituni dak tal-Mewt.

Maria : Imma m'hemmx xi mezz iehor li bieh tista' ....

Adriano: Le! M'hemm ebda mezz... F'dawn il-hamest-ijiem li ghaddew, ghamilt minn kollox.. ittantajt sahansitra nitlob xoghol li lili ma jixraqlix.. xoghol umiljanti... xoghol mistmerr minn kullhadd.. Ghal dan ix-xoghol hekk baxx jehtieg ukoll li wiehed juri l-identità tighu. Jien ma nezistix... Hekku, jiena u x-xejn xorta wahda... L-Umanità kollha kemm hi, hija registrata.. ikkontrollata minn dak il-hin li titwieled sa dak il-waqt li tmut. Il-lum, jien, ma naghmilx sehem minn din l-Umanità... Jien huwa bhal haga zejda... Mir-registru tal-hajjin ghaddejt ghal dak tal-mejtin u ghalhekk, hija haga mpossibbli li jien insib post fost il-hajjin.

Maria : Imma, allura....

Adriano: Allura xejn... M'hemm xejn x'naghmel izjed... Taf x'inhi l-ahhar haga li baqaghli naghmel?

Maria : Le... Ghidli, Adriano.

Adriano: Ikolli naghmel bhal dawk li jkollhom id-dokumenti f'idejhom u jibzghu juruhom... Ikolli naghmel bhal hallilin... bhal imbroljuni... iva, hekk ikolli naghmel ... Jien riedt nisraq lis-Società u din issa qegheda ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ tidhallas minni... Qegheda tichadli l-istess dritt li nghix. Tifhem, issa, Maria, liema hi l-qaghada li ninsab fieha?

Maria : (Bierda, kwazi ostili) Dan, kelna nahsbu fieh qabel.

Adriano: Naf, naf li kelna narawh qabel... Kollu zejjed li toqoghod tghidli kliem bhal dan... Jien naf... Int jaqbillek tkellimni hekk. Ghidli, Maria... Kliem bhal dan, ghaliex m'ghedtulix dak inhar?

Maria : U min qallek li m'ghedtulekx?

Adriano: X'ghedtli? Ghidli x'ghedtli? Int, dak inhar, kont imbazza' Dak inhar int kien imisshek impedejtni.. Kien imisshek urejtni l-konsekwenzi...

Maria : Igifieri, bi kliemek, trid tghid li l-htija hija tighi.

Adriano: Le, le, il-htija hija tighi biss... Jien biss huwa l-hati... Tajjeb, hekk, Maria? Kieku taf kif qegheda tittorturani... Dik il-harsa tighek, donnhok trid tlumni....

Maria : Inlumek!... Imma jekk jien qatt ma nghidlek xejn....

Adriano: Ghalhekk tinkwetani... Int qatt ma tghidli xejn, imma jien, nifmhek tajjeb... Bhall-issa naf il-hsibijiet li ghaddejjin minn rashek... anzi biex nghidlek kollox, x'imdaqqiet donni li f'ghajnejja narak ferhana ghaliex lili tarani f'dan it-tfixkil kollu.

Maria : Ferhana? Int f'sensik, Adriano? Ma atfx lit-tfixkil tighek ifisser ukoll dak tighi?

Adriano: Ghandek ragun... Dan, kollu kliem fiergh....... Ghidli, Maria, Xi kemm baqaghlna flus?

Maria : Kwazi xejn... Kellhi hafna kontijiet x'inhallas.

Adriano: Ah!....

Maria : Is-Sinjura Kuncett, giet kemm il-darba biex nghidulha x'behsiebna naghmlu... Qaltli lid-dar ghendha min iridha ghas-sajf li gej.

Adriano: U int,x'ghedtilha?

Maria : Xejn. L-ewwel riedt nara x'sejjer tghid int. Minn hawn u ftit iehor ghandha terga' tigi.

Adriano: X'sejrin nghidulha? Ingeddu l-kuntratt mill-gdid? Tkun haga tad-dahq.. Kif irridu nhallsuha? Imma, mill-banda l-ohr fejn irridu jmmorru? Jehtieg li niksbu xi haga tal-flus... Iva, hemm bzonn.. hemm bzonn... Imma kif? Mnejn?

Maria : Jekk trid dbiegh il-gjojjelli tighi....

Adriano: Ikollok hniena, Maria... Dawk issemmihomlix... Kemm tahseb li jtuni fihom? Taf kemm tawni ta' l-arlogg tighi?

Maria : Kif??? L-arlogg, beghetu???

Adriano: Ma stajtx naghmel iehor... Il-kartiera tas-sigaretti kelli n-nehhiha wkoll.. Hekku.. hares ftit... ara x'tawni.

(Jinstemgha ihaxwex xi karti)

(Iddisprat) Ma nafx fejn ser nibda naghti rasi!... Dil-haga li ma nista' naghmel xejn, qegheda titlifni minn sensija... Kullhadd isib xi xoghol... Kullhadd jista'jissielet mal-hajja.. kullhadd jiddefendi ruhu... Jien le... Jien ma nista' naghmel xejn... Anqas immut ma nista' ghaliex ga ninsab mejjet... X'sejrin naghmlu, Maria? Ghidli int, x'sejrin naghmlu.

Maria : Immur nahdem jien.

Adriano: Int? Imma int, kif tista' tmur tahdem? X'taf taghmel, Mari

Maria : Ma nafx... Immur infittex... insin xi post li jghodd ghalija.. Naghmila ta' Governanti... u jekk hemm bzonn, naghmila ta' seftura ukoll.

Adriano: Seftura???

Maria : Iva. La darba int ma tistax tahdem, jehtieg li jahdem haddiehor minnflokok.

Hoss: (Bieb jinfetah - passi)

Rosina : Gibtlek il-halib u l-lumi, sinjura.

Maria : Jekk joghogbok gibli tazza ohra.

Rosina: Tajjeb, sinjura.

Adriano: Maria, jaqaw ghandu jigi?

Maria : Iva.

Adriano: Kulljum jigi ghat-te, hawn?

Maria : Iva, kulljum.

Adriano: Ma kellux jitlaq minn din il-Blet?

Maria : Iva, kien telaq, imma rega' l-ura malajr.

Adriano: U fuqhiex joqoghod ikellmek meta jigi hawn?

Maria : Fuq hafna xorti.

Adriano: Nista' nahseb... Dejjem jghid l-istess kliem... Li jrid jizzewgek, hux tassew?

Maria : Le, qatt ma qalli xejn izjed.... Ix-xewqa tighu jiena nafha.

Adriano: Jekk m'inhix sejjer zball, huwa jqis ruhu bhala gharus tighek.

Maria : Hekk nahseb...

Adriano: Gherusija ftit twila... Gherusija li bdiet minn mindu kontu ghadkhom ckejknin... M'ghandniex x'inghidu...dan ghalieh, huwa l-isbah xhieda tal-fedeltà tighu.

Maria : Xi trid tfisser b'dan?

Adriano: Xejn, xejn, Kieku fin-nofs ma kienx hemm jien...anzi, qed nghid, ghalikhom kien ahjar meta kont ghadni haj...Ragel haj jista' wiehed jidhaq bieh, imma mejjet....

Maria : Qieghed tghir ghalija (Ironika)

Adriano: Le, le... Isma n-nar ser jintefa... M~~a~~ Ghandniex hatab izjed?

Maria : Le, l-ahhar ftit li kelli, uzajtu.

Adriano: Izjed kien jaqbel kieku xtrajt ftit hatab mill qaghadt tixtri it-tè ghal dak is-sinjur.

Maria : Il ftit tè li ghandi tahuli hu stess.

Adriano: Ingust?

Maria : Iva, ingust... anzi bniedem vili...

Adriano: Vili wkoll?

Maria : Iva... Int qed titfa l-htija tighek fuqhi.. Int kaxkartni mighek... ghamiltni komplici mighek.. Int taf tajjeb li jien ma riedtekx taghmel dak il-pass... Ghamilt minn kollox biex nreggghek l-ura... Bi kliemek, int, gaghaltni neodi... Ghalik, jien gdibt u issa... issa li qed issofri l-konsekwenzi... qieghed tohoda kontra tighi... Ma tintebahx l-int bniedem bla gieh? Li ghemilek huwa dak ta' bniedem vili?

Adriano: Kompli, kompli, tieqafx.

Maria : Niehu gost narak issofri!.... Divertiment sabieh tassew!... Minn dak inhar, jien qatt ma sibt mument mistrieh...Qatt mument hieni... Dejjem imhasba.. imbazza'.. Qatt m'abbuzajt nurik b'dak li kont qegheda nsofri... Int riedt tarani ferhana.. Riedt li ahna nidhqu bina nfusna... Riedt li ahna nahbu l-biza taghna minn xulxin.. Hekku fejn wasalna... f'liema disperazjoni.. U issa, ghandek il-wicc tost titfa' il-htija fuqhi... Kieku ma kontx inhoss ghalik... kieku ma nieqafx inlumek bi kliemi.

Adriano: Ghandhek ragun... Jien bniedem bla sens biex qieghed nohoda ~~mxx~~ mighek bis-serietà... il-qaghada taghna hija tad-dahq... Taf xejn~~X~~ liema hi l-aktar haga li qed tinkwetani? Dak li jien kelli jmmut biex insir ~~h~~af dak li ma kont naf qatt f'hajti.

Maria: : X'igifieri? X'sirt taf?

Adriano: Sirt naf l-int qed tidhaq bija.

Maria : M'hux tassew!... Irtira dak li ghedt.

Adriano: Le!... Dak li ghedt huwa minnu... Int minn dejjem dhaqt bija... Iva, dejjem...

Maria : Ghedtlek irtira kliemek...

Adriano: Tahseb li jien ~~xxx~~ ma nifmekx??? Tahseb li jien ghama? Il-genn tighek... l-inkwiet... il-bidla li saret fik minn ftit taz-zmien l-hawn... Ma tafx li hsibijiethek jien nagrhom f'ghajnejk? Int ma tistax turini haga b'ohra... Dak li tahbi minni int, jghidulà huwa stess.. Iva, din hi l-izjed haga tad-dahq... Il-mahbub tighek jiftah qalbu mighi.

Maria : Il-mahhubtighi!... U int dan temmnu? Isa, tibzax twigibni... ghamel kuragg.. tkellem... temmnu, int, dan?

Adriano: Ukoll jekk m'hux hekk... il-qaghada ma timbidilx... Meta l-fedeltà tkun bhala sagrificcju, huwa aghar minn tradiment... fedeltà ta' din ix-xorta tiswa biss biex minna timbed il-birda.. l-indifferenza... l-antipatija... l-mibegheda.. Imma, x'jiena nghid? Int ghandek ragun... Jien, minn jien? Jien m'ghadnix li kont... jien sirt bniedem barrani...tfixkil bejnhek u bejnu... Dan, qaluli huwa stess...dan kont nafu... Huwa uriek ir-ritratti tal-villa.. sabieha tassew...Irid

Deffien: U x'favur trid minn ghandi?

Adriano: Ifhimni, ftit... Kif ninsabu wahidna, jien, innehhi hajti b'idejja u int, tidfinni fil-qabar tighi.

Deffien: Kif? Int qieghed tiggennen!

Adriano: (Kalm) Le! M'inhix mignun... Emmimni... Li n-nehhi hajti hija l-ahjar haga li nista' naghmel... Dan li tlabtek, jien ktibtu f'ittra lil mara tighi... Ghedtilha li m'hemmx ghalfejn tohodha bi kbira meta tisma bil-mewt tighi... Ghedtilha li jekk trid tibki... dan, ghandha taghmlu fejn ma jaraha hadd... bil mohbi ta' kullhadd... ghedtilha li dan huwa mehtieg, ghaliex jien ma nistax immut darbtejn... Hemm bzonn li m-mut bil mohbi... l-istess bhal ma ghext... Habib, jehtieg li tghini... Dak li tlabtek, ghalik huwa xoghol hafif hafna... kwistjoni ta' ftit minuti.

Deffien: Imma, x'inti tghid??? Jien??? Le, le!!!. Anqas nohlom biss m'irrid.

Adriano: Allura ma tridx tghini?

Deffien: Jidhirlek li ghandi nghinek? Tahseb li jiena nista' naghmel affarijiet bhal dawn?

Adriano: Imma ghaliex? X'hemm diffikli f'dak li tlabtek? Jien huwa dak stess li ismu jinsab fuq dan il-qabar... Jien ghandi kull dritt li nkun midfun taht din il-lapida... Mir-registri tac-Cimiteru, jidher ukoll li jien ninsab midfun hawn... B'kumbinazjoni kbira, sal-lum, jien ma stajtx noqoghod fil-qabar tighi... Issa wasal il-waqt li nirranga l-izball li sar... Jien noqtol ruhi b'idejja... int tidfinni u jien ma nitkellimx izjed.

Deffien: (Agitat) Ma jistax jkun!... Dak li qed titlobni huwa talbiza... M'iggibx quddiem ghajnejk...

Adriano: Ma baqaghlix x'naghmel izjed... Dak li tlabtek huwa l-mezz wahdani li ngib kollox floku... l-ezistenza tighi jehtieg li tintemm... Marti, allura, tkun tassew mara armla... Jien, inkun tassew mejjet u b'hekk jissewwa kollox... ikun kollox fl-ordni... Ma nistax nifhem ghaliex ma tridx tghini.

Deffien: U sgur li m'irrdx nghinek... Bl-imbrolja li ghamilt, int sibt ruhek f'dan il-gwaj kollu u issa trid li jien naghmel imbrolja ohra... Jien bniedem onest u m'irrdx nidhol f'imbrolji bhal dawn.

Adriano: Jahasra... jien qed nitolbok biss li taqdi dmirek... Int huwa id-deffien tac-cimiteru... Int issib bniedem mejjet, barra mill-qabar tighu u terga' tqeghedu f'postu... dan hu, kull m'irrid minnek.

Deffien: Kollu ghalxejn li tkompli... Ir-regolamenti ma jammettux ftehim privat bhal dan... ~~Imbxxxjjm~~ Int ejja hawn meta tkun mejjet, imbaghad nidhaddtu.

Dewfien: U jien... wahdi mill-gdid.... Ahjar... Iva, ahjar hekk.... Irgajt ghaqqad familja... Kien ser jkolli habib ma min nghid kelma....Ma jimpuhtax... issa drajt f'dan ic-cimiteru... Isimghu x'hemda!... X'paci!.... Xi gmiel ta' sigar ghandi madwari... Xi hlewwa ta' lwien!... Kont insejt li m'inhix wahdi... Mighi hawn l-ghasafar... Xi hlewwa ta' ghana... f'inzul ix-xemx, donnhom jiggennu bil-ferh... Le, le. dan m'hux cimiteru, imma gnien... gnien sabieh u hlejju.

Muzika Qawwija: ....